

**A BALOLDALI IFJÚSÁG AKCIOEGYSÉGÉNEK
MEGTEREMTÉSE,
A FIATALOK RÉSZVÉTELE A NÉPI DEMOKRÁCIA
TOVÁBBFEJLESZTÉSÉÉRT FOLYÓ HARCBA (1946—1948)***

DR. NAGY SÁNDOR

(Közlésre érkezett: 1971. január 8.)

**1. A baloldali erők ellentámadása 1946 tavaszán
és ennek hatása az ifjúságra**

1945—46 telén a jobboldali erők általános támadása veszélyes helyzetet teremtett. A reakció terve az volt, hogy a gazdasági helyzet még további rontásával politikai zűrzavart idézzon elő az országban. Ez a káosz alkalmas lehetett volna arra, hogy a munkásosztályt kiszorítsák az államhatalom gyakorlásából, és bebizonyítsák, hogy az imperialista hatalmak segítsége nélkül nem lehet megteremteni Magyarország újjáépítését. Ennek azonban volt egy másik, a reakció céljaival ellentétes hatása is. A baloldali erők igyekeztek tömöríteni soraikat, hogy a népi demokratikus fejlődés védelme érdekében közösen vegyék fel a harcot a reakció ellen, és a tömegharc fegyverével védjék meg érdekeiket.

Heves megyében a reakció elleni ellentámadást az MKP 1946. február 17-i megyei pártértekezlete vezette be. Az értekezlet megvizsgálta a választások után kialakult helyzetet, és mind gazdasági, mind politikai téren előremutató határozatokat hozott. Mindenekelőtt követelte „a teljes kormányprogram gyors végrehajtását, elsősorban gazdasági intézkedéseket: az értékálló pénz megteremtését, a rendelkezésre álló ipari és mezőgazdasági javak igazságos elosztását, a közigazgatás megtisztítását a reakciósoktól, a beszolgáltatási terhek igazságos megosztását úgy, hogy a terhek java részét a tehetősebb rétegek viseljék”. Ugyanakkor a pártértekezlet figyelemztet arra is, hogy az eddig hozott kormányintézkedések nem elégségesek a gazdasági bajok orvoslására. Ezért követelte: „a) mezőgazdasági népesség iparcikkal, az ipari munkásság és a falusi ellátatlanok (elsősorban az új gazdák) élelemmel való ellátását. b) A közszükségleti iparcikkek igénybevételét a dolgozó nép szükségleteinek ellátására és megfizethető áron a szükséglet szenvedőkhöz juttatását” [1].

* A tanulmány folytatása: „A demokratikus ifjúsági mozgalom története Heves megyében 1944—1950” c. munkának. Az I.; II. fejezet megjelent az Egri Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményeinek 1969. VII., illetve 1970. VIII. kötetében.

A tanácskozás határozottan fellépett a földreform védelmében is. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozza, hogy az „értekezlet legélesebben tiltakozik a földreform vívmányainak megsemmisítésére irányuló minden kísérlet ellen”, s ennek érdekében követeli „a telekkönyvezés gyors lebonyolítását”. A továbbiakban megállapítja a határozat, hogy a megye talpra állításának elengedhetetlen feltétele a reakció elleni harc erélyes végigküzde. A kommunista párt Heves megyei szervezetei „a legbarátságosabb együttműködést kívánják megvalósítani az összes demokratikus pártokkal, így a Független Kisgazda Párttal is, amit azonban sok helyen a Független Kisgazda Párt jobbszárnyán gyülekező reakciók megakadályoznak” [2].

A pártértekezlet — mint látjuk — a megye kommunistáinak munkakészségét, a helyzetek reális megítélésére való képességét és magabiztosságát tükrözi. Ez fejeződik ki a széles együttműködést hirdető pártprogramban, amely valóban alkalmas lehetett arra, hogy minden haladó erő összefogjon, a reakció elleni szervezett ellentámadás megindítására.

Az elfogadott határozatok végrehajtásának biztosítására az értekezlet foglalkozott a pártszervezés kérdéseivel, a párttaglétszám növelésének problémáival. A pártpolitikai munka alapvető feladataként jelölte meg az agitációs munka megjavítását, illetve a párt tömegkapcsolatának fejlesztését.

A párt tömegkapcsolatait elemezve tárgyalta az ifjúság körében végzett munkát is. A határozat megállapítja, hogy „sokan még ma sem értik meg ifjúsági politikánkat”. Ugyanakkor már érezhető a korábbi intézkedések pozitív hatása. Több felszólaló beszélt arról, hogy „a fiatalok kezdik otthagyni a FISZ-t és újból a MADISZ-ba lépnek be”. A pártértekezleten elhangzott állásfoglalások és e tárgyban hozott határozatok az ifjúság közötti politikai munka továbbfejlesztésének igényét tükrözik. Az a felismerés, hogy „új módon kell a harcot folytatni ifjúsági fronton is a reakció ellen”, azt jelentette, hogy a pártszervezetek ne csak a MADISZ-t tekintsek olyan ifjúsági szervezetnek, ahol a kommunistáknak feladataik vannak, hanem támogatniuk kell valamennyi baloldali ifjúsági szervezetet és mozgalmat [3].

A pártértekezlet után a megyei Kommunista Ifjúsági Bizottság kezdeményezésére a baloldali ifjúsági szervezetek jelentős politikai akcióját sikerült megszervezni. A MADISZ, a SZIM, a NISZ és az időközben Gyöngyösön megalakult SZIT vezetőségei és aktivistái tanácskozásra gyűltek össze. Az összejövetel célja a kommunista párt követeléseivel kapcsolatos közös állásfoglalás kialakítása volt.

A baloldali ifjúsági szervezetek közös nyilatkozatot fogalmaztak meg, melyben hangsúlyozták „egyetértésüket és támogatásukat a bányák államosítása, a köztársaság kikiáltása és a földreform megvédése mellett”. A tanácskozásra meghívták a FISZ és a gyöngyösi KEDIM képviselőit is. Ezek azonban „nem azonosítják magukat” ezzel az állásfoglalással és visszautasították a nyilatkozat aláírását [4]. A demokratikus ifjúsági szervezetek vezetői ennek ellenére tovább keresték az együttműködés lehetőségét. A FISZ és az egyházi ifjúsági szervezetek jobboldali vezetőinek leleplezésén kívül arra törekedtek, hogy megnyerjék a népi demokratikus

átalakulással szimpatizáló kiskapda és vallásos nevelésű fiatalokat. Február végén Gyöngyösön ankétot rendeztek az összes ifjúsági szervezetek bevonásával. A találkozózt előkészítő MADISZ-vezetők egy akcióbizottság létrehozását javasolták, amely „összehangolná valamennyi működő ifjúsági szervezet programját a közös feladatok megvalósítására”. Az akcióbizottságot azonban nem sikerült életre hívni, mert 1946 februárjában még nem érettek meg ennek a feltételei. A gyöngyösi FISZ és KEDIM élén álló jobboldali vezetők pozíciói igen erősek voltak. Valószínűleg erre gondolt Vargóczky Gyula is, amikor a következőket írta: „Az együttműködésre tett kísérlet sikertelenségéért nem a fiatalság a felelős, hanem az ifjúság vezetői, akik nem az ifjúság összefogására, hanem szétválasztására törek-szenek” [5].

1946 március elején a Kommunista Párt kezdeményezésére megalakult a Baloldali Blokk, amely a munkásosztály, a demokratikus erők szervezett összefogására támaszkodva folytatta további harcát a burzsoáziának a hatalomból való kiszorításáért. E harc eredménye lett a földreform megvédése, a háborús bűnösök és az ellenforradalmi szervezkedések vezetőinek megbüntetése, a közéletnek a reakciós elemektől való megtisztítása, valamint a bányák, a kulcsfontosságú nehézipari üzemek államosítása és a bankok állami ellenőrzése [6]. A kiharcolt intézkedések súlyosan érintették a jobboldal erőit, gyengítették hadállásait, de még korántsem jelentették teljes felszámolását. Ugyanakkor a baloldali erők fokozódó aktivizálódásának és ellentámadásának eredményeként kialakulóban vannak a népi demokratikus forradalom továbbfejlesztésének feltételei.

Ebben a kedvező politikai helyzetben a kommunista fiatalok vezetésével szélesebb méretekben bontakozhatott ki a baloldali ifjúsági szervezetek harca a reakciós ifjúsági szervezetek leleplezéséért, az ifjúság tömegeinek megnyeréséért.

2. A baloldali ifjúsági szervezetek akcióegységének megvalósítása

1946. március 4-én a demokratikus ifjúsági szervezetek központi vezetőségei „Felhívás a Magyar Ifjúsághoz” címmel közös közleményt adtak ki, amelyben bejelentették a *Magyar Ifjúság Országos Tanácsának* megalakulását. A MIOT tagszervezetei (a SZIM, a NISZ, a FISZ) valamint az ifjúsági rétegszervezetek (SZIT, úttörőmozgalom, a Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége, a MEFESZ, és a Cserkész Szövetség) voltak. Meghívták a MIOT-ba a KALOT-ot is [7].

A MIOT a demokratikus ifjúsági szervezetek akció- és munkaközössége volt. Azt a célt tűzte ki maga elé, hogy elősegítse a munkás-, paraszt- és tanulóifjúság népi demokratikus elvi alapon való együttműködését, hogy az ifjúság egésze „közös erővel munkálkodjék nemzetünk jobb jövőjének építésén”. Ennek érdekében feladatának tekintette a demokratikus ifjúsági mozgalmak tevékenységének összehangolását [8]. A MIOT életre hívása nem jelentette a Kommunista Párt ifjúsági politikájának megváltozását. Az MKP Központi Vezetősége Ifjúsági Titkársága 1946 áprilisi állásfoglalásában előremutatón hangsúlyozta, hogy „a demokratikus erők

előretörése, a népi demokrácia kiépítése, megszilárdítása feltétlenül az egységes ifjúsági szervezet létrehozását fogja jelenteni.” Azonban az adott történelmi helyzetben, a politikai erőviszonyokat figyelembe véve nem ez a közvetlen feladat, hanem a demokrácia balszárnyának erősítése az ifjúság körében is. A MIOT-tal szélesebb keretet lehetett biztosítani az ifjúság szélesebb tömegének megnyeréséhez és demokratikus átneveléséhez. Ez kétségtelenül elősegítette az egységes ifjúsági szervezet létrehozásához szükséges feltételek érlelődését is [9].

A MIOT-ban az egyes ifjúsági szervezetek továbbra is megtartották szervezeti önállóságukat. Ugyanakkor a MIOT biztosította a szervezetek alapvető ifjúsági kérdésekben való együttműködését és a közös akciókban való részvétel feltételeit. Fő erejét a MADISZ és a SZIT kommunista fiataljai alkották, akiket többnyire a szociáldemokrata és Nemzeti Parasztpárt ifjúsága is támogattott.

A MIOT megalakulása elősegítette a helyi baloldali ifjúsági szervezetek közeledését és politikai együttműködését. Az 1946 februárjában lezajlott közös akciók eredményeként márciusban létrejött a demokratikus ifjúsági szervezetek (MADISZ, SZIM, SZIT, NISZ) megyei Akció-Bizottsága. E baloldali tömörülést alkotó ifjúsági szervezetek az MKP megyei ifjúsági titkárnak jelentése szerint „szoros baráti viszonyban állnak egymással”. A kapcsolatot és az együttműködést szervezetileg a kéthetenként megtartott közös értekezletek biztosították, ahol igyekeztek „összehangolni a munkát” [10].

A demokratikus ifjúsági szervezetek közeledésére természetesen az is pozitívan hatott, hogy az MKP megyei bizottsága 1946 februári határozatának megfelelően igyekezett összefogni a helyi baloldali erőket. A párt különösen fontosnak tekintette a másik munkáspárttal, az SZDP-vel való baráti együttműködés biztosítását. „Heves megyében a szociáldemokrata jobboldali tendenciák nem érvényesülnek olyan mértékben — írja dr. Nagy József —, mint országos viszonylatban” [11]. Ez valóban így van. Az együttműködés azonban nálunk sem volt ellentmondás nélküli. A kommunista párt március 10-i választmányi ülésén pl. több felszólaló beszélt arról, hogy az SZDP helyi szervezetei „nem hajlandók a kommunistákkal együtt dolgozni”, hogy a „vidéki szervezetek közül sokan nem követik az SZDP Központi Vezetősége baloldala által megfogalmazott politikai vonalat”. Tagadhatatlan, hogy a két párt kapcsolatát ezek a jelenségek zavarták. Mindamellet a dokumentumokból az is kitűnik, hogy 1946 tavaszán az SZDP megyei vezetőségével, valamint az *egri* és a *gyöngyösi* szervezetekkel sikerült a kommunista pártnak jó viszonyt teremteni. Ennek a baloldali erők — s benne a demokratikus ifjúsági szervezetek — közös akciói szempontjából kétségtelenül meghatározó jelentősége volt, még akkor is, ha a vidéki SZDP-szervezetek egy része „nem volt egy véleményen a megyei vezetőséggel” [12].

A MIOT égisze alatt kialakuló, de még elég laza keretben megvalósuló egységhez a Független Kisgazdapárt ifjúsági szervezetének demokratikus érzelmű tagjai is közeledtek. Egyes községekben — így pl. *Tarnaszentmiklóson*, *Sarudon* — a MADISZ-szal közös kulturális műsorokat rendeztek [13]. A forrásaink azonban azt mutatják, hogy a szervezetek többsége

a Kisgazdapárt és a FISZ jobboldali vezetőinek hatására bojkottálta az együttműködést [14]. *Egerben* pl. a koalíciós pártok és a Nemzeti Bizottság határozata értelmében 1946. március 15-ét a város demokratikus ifjúsági szervezetei rendezik meg. A MADISZ, a SZIM és a NISZ által jól előkészített és nagy sikerrel lezajlott ünnepségeken több mint ezer fiatal vonult fel. A FISZ a párt utasítására kivonta magát az ünnepség előkészítéséből, mert ugyanerre a napra a kisgazdapárt is nagygyűlést készített elő. Végül az NB javaslatára a rendőrség a várható politikai összeütközések elkerülése érdekében nem engedélyezte a kisgazdapárti nagygyűlés megtartását [15]. A FISZ megyei vezetősége is mereven elzárkózott a többi demokratikus ifjúsági szervezettől [16]. Ennek következtében — a tárgyalt időben — a FISZ-t gyakorlatilag nem sikerült az akcióegység célkitűzésének megnyerni.

Az 1945 telén a MADISZ-ban megindult bomlási folyamatot 1946 tavaszára sikerült megállítani. A MADISZ — a reakció általános támadásának idején — kétségtelenül nagy veszteségeket szenvedett. Szervezeteinek 35—40, taglétszámának körülbelül 50 százalékát elvesztette [17]. A reakciónak azonban nem sikerült szétvernie a MADISZ-t. A kommunista párt megvédte az ifjúság demokratikus tömegszervezetét. Legjobb fiatal erőit küldte a MADISZ-szervezetekbe. Megkezdődött a meggyengült vezetőségek újjászervezése és politikai képzése. Igyekeztek javítani a működéshez szükséges szervezeti és technikai feltételeket is. Elsősorban a kommunista fiatalok érdeme, hogy a MADISZ túljutott a több hónapon át tartó válságon, falusi és üzemi szervezeteiben megélénkült a mozgalmi élet [18].

Ez azonban még korántsem jelentette a MADISZ politikai megszilárdulását. Csupán az alapot jelentette ahhoz, hogy a MADISZ, erősítve a többi baloldali ifjúsági szervezettel az együttműködést, ellentámadásba induljon a reakciós ifjúsági szervezetek ellen, s ily módon is növelje szervezeti erejét és politikai tömegbefolyását. Erre különösen a megye városaiban volt szükség, ahol a jobboldali ifjúsági szervezetek és egyesületek továbbra is nagy befolyással rendelkeztek elsősorban a diákság és a kispolgári ifjúság körében. A katolikus egyház vezetői az egyházi ifjúsági szervezetek erőteljes támogatásán túl nagy aktivitásba kezdtek a különböző hitbuzgalmi egyesületek erősítése érdekében. *Egerben* például március 31-én tartották meg az ifjúsági kongregációk összevont konferenciáját. A konferencia jelentőségét mutatja, hogy maga *Czapik Gyula* egri érsek is megjelent, és szózatot intézett az ifjúsághoz [19]. Az összejövetel lefolyásáról sajnos nem rendelkezünk adatokkal, de e jeles egyházi vezető személyes és aktív részvétele önmagában is mutatja, hogy a katolikus egyház mennyire fontosnak tartotta az ifjúság közötti munkát. *Egerben* és *Hatvanban* a MADISZ még mindig nem tudott talpra állni. Az MKP 1946. május 22-i pártválasztmányi ülésén elhangzott megyei titkári beszámoló szerint *Egerben* mindössze néhány tagja van a MADISZ-nak. A MADISZ itt felszólaló megyei titkára is azt hangsúlyozta, hogy az egri MADISZ nehezen tud elszigeteltségéből kitörni [20].

A demokratikus ifjúsági mozgalmak továbbfejlődéséhez a kedvező politikai légkört a megye munkásságának következetes harca teremtette

meg. 1946 tavaszán a kommunista párt vezette baloldali erők szervezett ellentámadása következtében mind szélesebb tömegek előtt lepleződött le a reakció, és erősödtek a népi demokrácia erői. 1946. május 3-án sor került a P. Kiss Szaléz által Gyöngyösön és környékén létrehozott ellenforradalmi összeesküvés leleplezésére is. A terrorista banda népellenes tevékenységének nyilvánosságra kerülése alkalmat nyújtott a reakció befolyása alatt álló és megtévesztett fiatalság közötti hatékonyabb felvilágosító munkára. A MADISZ kellő időben igyekezett az eseményekre reagálni. Május 12-re összehívták a MADISZ megyei konferenciáját. A konferencia a demokratikus ifjúsági szervezetek együttes politikai fellépését javasolta a reakciós ifjúsági szervezetek ellen [21]. A baloldali ifjúsági szervezetek elfogadták a MADISZ javaslatát. A közösen megfogalmazott nyilatkozat nemcsak a P. Kiss Szaléz-féle összeesküvést ítélte el, hanem „erélyesen követeli a jobboldali ifjúsági szervezetek, mindenekelőtt a KEDIM és a KALOT betiltását” is [22]. Az összeesküvésből levonható tanulságokkal az MKP megyei vezető szervei is foglalkoztak. A május 22-én megtartott megyei pártválasztmányi ülés nyomatékka hívta fel a pártszervezetek figyelmét, hogy az összeesküvés leleplezését fel kell használni a jobboldali befolyás alatt álló fiatalok felvilágosítására és megnyerésére, az ifjúság körében végzendő politikai munka megjavítására [23].

1946 májusában és júniusában a megye demokratikus ifjúsági szervezetei tüntetéseken és gyűléseken követelték a reakciós ifjúsági szervezetek felosztását. Ilyen megmozdulásra került például sor *Gyöngyösön, Gyöngyössolymoson, Nagyrédén, Verpeléten és Hevesen* [24]. A legnagyobb szabású tüntetést *Heves* községben rendezték. Itt június 19-én parasztifjúsági nagygyűlést hívtak össze, amelyre a környező községekből is több száz fiatal beutazott. A gyűlés előadója *Non György*, a MADISZ főtitkára volt. Beszédében az ország újjáépítésére, az egységre és a reakció elleni közös harcra szólította fel a falvak ifjúságát [25]. A reakció elleni harc a többi ifjúsági megmozdulásokon is összefonódott a gazdasági problémák megoldásának követelésével. A gyöngyösi ifjúság követelései között szerepelt például a drágaság megszüntetése, a jó pénz megteremtése és a fiatalok munkalehetőségeinek biztosítása. A fiatalság e követelések megvalósításáért nemcsak saját rendezvényein, hanem a Kommunista és Szociáldemokrata Párt által szervezett gyűléseken is hangot adott [26]. A demokratikus ifjúság akciói segítették azt a harcot, amelyet a baloldali erők a reakció ellen folytattak. Részesei voltak annak a küzdelemnek, amely a demokráciaellenes tevékenységet folytató ifjúsági szervezetek ellen országos méretekben is folyt. Erre támaszkodva, 1946 nyarán *Rajk László* belügyminiszter kormányrendelettel feloszlatta a reakciós egyházi ifjúsági szervezeteket: az Emericana-t, majd a KALOT-ot, a KALÁSZ-t és a Cserkész Szövetséget [27].

Az 1946 tavaszán zajló osztályküzdelmek során új politikai szervezettel gazdagodott a megye demokratikus ifjúsági mozgalma. Megalakultak a munkásifjúság első egységes rétegszervezetei, a *SZIT-szervezetek*. A Szakszervezeti Ifjómunkás és Tanoncmozgalom szervezése országos méretekben 1945 nyarán vette kezdetét [28]. Alapját a szakszervezetekben működő ifjómunkáscsoportok alkották, s e keretet szélesítve fokozatosan jöttek létre

a SZIT szervezetei a szakszervezetekben és az üzemekben. A SZIT elsőrendű feladatának a munkásifjúság érdekvédelmét tekintette. Az adott viszonyok között ez jelentős politikai tartalmat is kölcsönzött a mozgalomnak, hiszen a háborús rombolás, az ipari termelés nagyarányú visszaesése és a kialakuló infláció a bérből és fizetésből élő fiatal munkások helyzetét, szociális viszonyait különösen erősen érintette. Ezenkívül a munkásifjúság gondjait olyan átkos örökség is tetézte, mint a tanoncok jogfosztottsága és maximális kizsákmányolása. Mindezek — főleg a kezdeti időben — indokolták, hogy a SZIT tevékenységének középpontjába az érdekvédelmet, a gazdasági és szociális problémák megoldásáért folyó harcot állítsa. A SZIT fontos vonása volt, hogy vezetésében és szervezeti, politikai tevékenységében a két munkaspárt fiataljai együttműködve dolgoztak, ezzel lehetőséget adott a kommunista és szociáldemokrata, illetőleg párttonkívvüli munkásifjúság egységes szervezéséhez és neveléséhez.

A SZIT szervezése a megye területén 1946 elején kezdődött el, és az év folyamán csupán néhány helyen (Gyöngyös, Hatvan, Parádsasvár, Mátraderecskei Téglagyár) alakult meg [29]. Szervezeteinek többsége 1947–48-ban jön létre. Ez nemcsak a megye túlnyomóan mezőgazdasági jellegével és az ipari üzemek viszonylag kis számával függött össze, hanem azal is, hogy az üzemekben jól működő MADISZ-szervezetek voltak, s miután a SZIM-nek az ipari üzemekben nem voltak szervezetei, a MADISZ itt betöltötte az egységszervezet funkcióját [30]. E néhány SZIT-szervezet természetesen — a tárgyalt időszakban — még nem jelenthetett nagy erőt a megye ifjúságának életében. Politikai szempontból azonban már ekkor is pozitív hatással volt a baloldali ifjúsági mozgalomra. A kommunista, illetve a baloldali vezetésű ifjúmunkás-szervezetek mind *Gyöngyösön*, mind *Hatvanban* a MADISZ-szal együtt kezdeményezői voltak az ifjúsági akcióegység megvalósításának és a reakciós ifjúsági szervezetek elleni politikai harcnak [31]. Harcoltak az ifjúmunkások szociális és kulturális érdekeiért, s ebből a szempontból példát is mutattak. A Gyöngyösi Barátság c. szociáldemokrata újság elismerően nyilatkozott arról, hogyan segítettek a SZIT-fiatalok a város munkásságának helyzetén. „Minden díjazás nélkül dolgoznak a romokban heverő Orczy-kastély helyreállításán, hogy az emeleti rész helységeit rendbehozzák, és a szakszervezeti dolgozók és ifjúmunkások kulturális foglalkoztatására és pihenésére alkalmassá tegyék” [32].

A munkásosztály, a bérből élő dolgozók gazdasági és szociális helyzete megjavításának alapvető feltétele volt a pénzügyi stabilizáció megteremtése. A hihetetlen méretű infláció, mely 1946 nyarán a pénz értékét nullára szállította le, súlyos helyzetet teremtett a fizetésből élő dolgozók számára. Az infláció — mivel gátolta a normális gazdasági élet kibontakozását — objektíve nem állt érdekében a tőkéseknek sem. Gyakorlatilag azonban a burzsoázia igyekezett meggátolni a stabilizáció megvalósítását, hogy ezáltal bizonyítsa a munkásosztály alkalmatlanságát az állam irányítására és indokoltá tegye a nyugati hatalmak gazdasági beavatkozását. A stabilizáció megvalósítása nagy áldozatvállalást kíván a munkásságtól, mert néhány hónap alatt az ipari termelés jelentős fokozásával biztosítani kellett az infláció megállításához szükséges árukészletet.

Ebből a küzdelemből a munkásifjúság is kivette a részét. Az üzemi MADISZ-szervezetek rohambrigádokat alakítottak, műszak után és vasárnaponként önkéntes termelési feladatokra vállalkoztak. Az *egercsehi-bányatelepi*, a *rózsaszentmártoni*, a *nádudvari* és *gyöngyössolymosi* MADISZ-szervezetek ifjúsági brigádjai részt vettek a „széncsatában” [33]. Különösen szép eredményt ért el az *egercsehi* bányászfiatalok 40 tagú brigádja, mely hónapokon keresztül dolgozott rendszeresen a széntermelés fokozásán. A brigád tagjai dicséretként emléklapot kaptak a MADISZ Központi Vezetőségétől, melyen többek között a következő szöveg áll: „... A magyar ifjúság színe virága a bányákba vonul, hogy keze munkájával segítse a nyilasok által lerombolt, kifosztott hazája felépítését. Büszkén vállalhatod, te is ott voltál a legnehezebb fronton, a széncsatában. Mutass példát, dolgozz, küzdj továbbra is! Előre Petőfi útján az ifjúságért, a népért, a nemzetért” [34]. A gazdasági élet stabilizálásáért folyó erőfeszítésekben a falusi dolgozó ifjúság is részt vett. Dolgoztak a hidak, az utak helyreállításán, gyorsították a mezőgazdasági termények betakarítását. A Heves Népe c. helyi lap jelentése szerint a MADISZ-szervezetek 1946 nyarán és őszén mintegy 42 000 rohammunkaórát teljesítettek [35].

A reakció elleni politikai harc, valamint az újjáépítésben és a gazdasági stabilizáció megteremtésében való részvétel növelte a demokratikus ifjúsági szervezetek hitelét a lakosság és az ifjúság előtt. Ez megnyilvánult a nagy érdeklődéssel kísért június 2-i ifjúsági nap közös rendezvényein is. Növekedett — bár elég lassan — a MADISZ tömegbefolyása is. Az ifjúság megnyeréséért folyó küzdelem mindezek mellett, főleg a városokban még nem dőlt el. A jobboldali erők a reakciós ifjúsági szervezetek felosztatásával fontos kereteket veszítettek, de befolyásuk az ifjúság jelentős csoportjaiban továbbra is megmaradt.

3. A népi kollégiumok létrehozása, a baloldali diákcsoportok erősödése, a kommunista párt befolyásának növekedése a középiskolákban

A népi demokratikus forradalom továbbfejlesztéséért folyó küzdelemben jelentős előrelépést jelentett a Magyar Kommunista Párt 1946. szeptember 28-án megnyíló III. kongresszusa. A kongresszus kidolgozta a társadalmi építés további feladatait, s kiadta a jelszót: „A magyar demokrácia győzelmének biztosításán, a reakció megsemmisítésén, az ország újjáépítésén keresztül előre a szocializmushoz!” [36] Ez azt jelentette, hogy a háborús romok eltüntetése, az ország gazdasági újjáépítése mellett előtérbe kerülnek olyan feladatok is, mint a nép kulturális elmaradottságának felszámolása, a kulturális forradalom megvalósítása. A kommunista párt számára nem volt közömbös a felnövekvő nemzedék sorsa. Ezért a kongresszus sürgette a közoktatás újjászervezését, „egész kultúránk és művelődésünk megújítását, demokratikus népi szellemben” [37].

Az iskolából kikerülő fiatalságnak jelentős szerepet kellett vállalnia az új társadalom építésében. A felszabadulást követően azonban az ifjúság helyzete is rendkívül súlyos volt. A szegényparaszt- és munkásfiatalok is-

koláztatása csaknem teljesen lehetetlen volt. Az 1945—46-os iskolai évben például nem nyert több munkás- és szegényparaszt fiatal felvételt a középiskolába, mint azt megelőzően [38].

A szegényebb sorsú tanulókat nemcsak az egyházi iskolában fizetendő magas tandíj sújtotta, hanem a szinte megfizethetetlen internátusi díjak is. 1945—46-ban az egri érseki tanítóképző internátusban a következő díjat kellett fizetni: 2 q búza, 10 kg zsír, 3 kg szalonna, 4 kg szappan, 200 db tojás, 10 db csirke, 150 kg krumpli, és sok más apróbb szolgáltatás (bab, hagyma stb.), összesen mintegy 2500 forint értékben [39]. Ezt az összeget egy kisparaszt, vagy egy újgazda nem tudta megfizetni.

Mindez sürgette a munkás- és szegényparaszt származású fiatalok továbbtanulási lehetőségeinek megteremtését. 1946 júliusában a Győrffy-kollégium fiataljainak felhívására mozgalom indult el. Megalakították a Népi Kollégiumok Országos Szövetségét, a NÉKOSZ-t. A kommunista párt által 1946 augusztusában összehívott ankéttal a megyében is megkezdődött a mozgalom szervezése. A tanácskozáson — ahol a demokratikus pártok és szervezetek képviselői is részt vettek — azt beszélték meg, milyen módon lehet a kollégiumok megindításához és működtetéséhez szükséges objektumokat, felszereléseket biztosítani és a tanulók élelmezését megszervezni. A pártok részéről sok szép megnyilatkozás hangzott el, de annál kevesebb volt a megoldást elősegítő javaslat. Ezért mondotta az MKP képviselője: „Ne csak azt mondjuk el, hogy arccal az iskola felé, hanem azt is, hogy zsebbel az iskola felé” [40]. A tanácskozással sikerült elérni, hogy a társadalom érdeklődése a népi demokrácia e születőben levő intézménye felé forduljon. Felajánlották anyagi támogatásukat a szakszervezetek, a Nőszövetség, az ifjúsági szervezetek [41]. A MADISZ-szervezetek egész sora vállalt különmunkát, rendezett műsoros esteket, melyek bevételeit kollégiumi célokra ajánlották. (Eger, Nagyiván, Gyöngyössolymos, Sirok, Mátrászentimre, Heves stb.) [42]. Az egri Nemzeti Bizottság felhívására számos községi képviselőtestület megszavazta, hogy havonta 80—100 forint támogatást juttat el a szegény sorsú fiatalok taníttatására [43]. Így pl. a *mezőtárkányi* NB 1946. szeptember 3-i ülésén elhatározta, hogy biztosítja az anyagi feltételeket, *Boda Sándor* útkaparó és *Takács Béla* hadiárva gyermekének „kollégiumi elhelyezéséhez és iskolázásához” [44].

A megyében először a *hatvani* és az *egri* II. Rákóczi Ferenc népi kollégiumok jöttek létre 1946 decemberében, majd ezt követően megalakult az *egri* Dobó Katalin és a *gyöngyösi* Vak Bottyán Kollégium is [45].

A népi kollégiumokról eleinte olyan kép volt ismert, hogy azok internátusok, ahol a munkás- és szegényparaszt szülők gyermekei lakást és átképzést kapnak. Amíg ez a vélemény volt a köztudatban, többé-kevésbé hallgatott róla a reakció. Amikor azonban köztudottá vált, hogy nem internátusokról van szó, hogy a népi kollégiumok az új társadalom nevelő intézményei, megindult a támadás ellene. A reakció gáncsoskodása megnyilvánult a rémhírterjesztésben, az intézetek rágalmazásában és a népi kollégista tanulók tanulmányainak akadályozásában. A kisgazdapárti „Egri Barázda” a fiatal intézmény népi jellegét bírálva ezt írta: „Boldog az az ország, ahol a politikát nem a tömegek irányítják, és ahol nem mennyiségi, hanem minőségi embernevelés folyik” [46]. Természetesen a NÉKOSZ ön-

magában nem biztosíthatta a tömeges képzéshez szükséges feltételeket, csupán enyhítette a továbbtanulás útjában álló nehézségeket.

A kommunista párt erőteljesen támogatta a mozgalmat, mert arra törekedett, hogy az új értelmiség a dolgozó osztályok gyermekeiből kerüljön ki. A párt elősegítette, hogy a népi kollégiumok a demokratikus fejlődés bázisaivá, a munkás-paraszt szövetség erősítőivé váljanak, ahol a népi káderek képzésén túl a forradalmi ifjúsági mozgalom vezetői is kovácsolódnak. A *hatvani* népi kollégium alapszabályzata ezzel kapcsolatban leszögezi: „A népből jött új szellemű fiatalság, a maga lendületével, egyéniségével segítsen minél gyorsabban alakítani az egész magyar ifjúságot, hogy az a maga egészében legyen cselekvő és teremtető részese a népi demokráciának” [47].

A népi kollégiumok 1946—48-ban valóban fontos politikai szerepet tölthettek be a megye középiskoláiban. Elősegítették a kommunista párt befolyásának növelését a tanulóifjúság körében. Ebben az időben a középiskolás ifjúságnak még nem volt demokratikus politikai szervezete. Ugyanakkor az egyházi hitbuzgalmi szervezetek nagy aktivitást fejtettek ki. Ezeknek az egyesületeknek a szerepe az egyház vezetői számára a KALOT és a KEDIM betiltása után megnövekedett. A *gyöngyösi* Állami Koháry István Gimnázium évkönyve azt írja: „Tanulóink a demokratikus ifjúsági szervezet életéből (a városi MADISZ tevékenységéből) kikapcsolódtak, még a megalakuláskor tevőlegesen résztvevők is távolmaradtak a MADISZ-tól” [48]. Az évkönyv nem kutatja a demokratikus mozgalmi élet hiányának valóságos okait, s arról sem szól, hogy a tantestület miképpen igyekszik változtatni a helyzeten. Pedig a középiskolás ifjúság egyes csoportjai körében alakuló helyzet nem megnyugtató. Az *egri* Nemzeti Bizottság pl. 427/28 47. II. 4. számú levelében „megfelelő intézkedések megtételére” hívja fel az egri érseki tanítóképző, a kereskedelmi középiskola, az érseki jogakadémia és a cisztercita gimnázium igazgatóságait, mert „a felsőbb iskolák diáksága közül sokan ma is fasiszta módon üdvözlik egymást” [49].

A NÉKOSZ kommunista fiataljai az 1946—47-es tanévben erőfeszítéseket tettek a baloldali ifjúsági csoportok kiépítésére. A Jogakadémián és a középiskolákban létrehozták a Petőfi Diákkört. Ez a csoportosulás a MADISZ politikai irányítása alatt állt és a demokratikusan érző és gondolkodó tanulók összefogása volt a feladata [50]. A baloldali vezetés alatt álló diákkörök segítségével növekedett a kommunista párt bázisa a tanulóifjúság körében, tényleges fordulatra azonban csak az 1947—48-as évek osztályküzdelsei során elért sikerek után került sor.

Az ifjúság demokratikus átneveléséért folyó küzdelem sorában fontos feladat volt az új típusú *gyermekmozgalom* megteremtése. Az általános iskolák többsége ekkor még felekezeti volt, s itt a reakció erős pozíciókkal rendelkezett. Ezért a két munkáspárt közös elhatározásából az iskolán kívül hozták létre a gyermekszervezetet, a „Magyarországi Munkások Gyermekbarát Egyesülete” néven. A kezdeményezés célja: lerakni az alapot egy későbbi szocialista gyermekmozgalom, az úttörőszervezet megteremtéséhez [51]. A gyermekbarát mozgalom elsősorban *Budapest* egyes kerületeiben és nagyobb vidéki, ipari centrumokban működött. Vezetőik mun-

kások, kommunista értelmiségiek és MADISZ-tagok voltak [52]. A mozgalom bővülése eredményeként 1946. június 2-án alakult meg az úttörőszervezet. Heves megyében először *Gyöngyösön, Vámosgyörkön* és az *egri* I. sz. iskolában sikerült az úttörőcsapatot létrehozni [53]. 1947. május 1-én a gyöngyösi dolgozók felvonulásának kedves színfoltja volt a sorok között menetelő vörös nyakkendős úttörők csoportja. Az egyházi iskolák vezetői azonban gátolták az úttörőcsapatok szervezését. Mindent megtettek a régi ifjúsági szervezetek (Szívgyárda, cserkészcsapatok) támogatásáért, az úttörőmozgalom munkájának nehezítéséért. Az *egri* általános iskolák néhány igazgatója azzal a valótlan érveléssel igyekezett kitérni a mozgalom szervezése elől, hogy „az úttörő- és a cserkészcsapatok között nincs különbség, az utóbbit jól ismerik és inkább azt hozzák létre”. Azokat a pedagógusokat, akik a szervező munkára vállalkoztak, az egyház vezetői megbélyegezték [54]. Az egyházi reakció, a jobboldali pártokkal szövetkezve rágalmazta az úttörőszervezetet és a szülőket is igyekezett félrevezetni. A szülők körében azonban — ha viszonylag lassan is — növekedett a demokratikus gyermekmozgalom iránti bizalom. Több községben, pl. *Gyöngyösön, Markazon, Nagyfügeden* és *Hevesen*) a szülők megcáfolták a reakció rágalmaival, védtek a mozgalmat és anyagilag is támogatták az úttörők munkáját [55]. A kommunista párt és a baloldali pedagógusok állhatatos harcának köszönhető, hogy a támadások ellenére az úttörőmozgalom fokozatosan erősödött. A demokratikus ifjúsági mozgalommal együtt bizonyos mértékben részesévé vált a munkáshatalomért folyó harcnak.

4. Az 1848—49-es forradalom és szabadságharc 100 éves évfordulójának megünneplése, az egységes ifjúsági rétegszervezetek megalakulása

1946 őszén a kommunista párt folytatta erőfeszítéseit a népi demokratikus forradalom továbbfejlesztéséért. A párt legfontosabb feladatnak tekintette a baloldali erők együttes fellépésével politikailag szétverni a reakciót és kiszorítani képviselőit a hatalomból. Ezzel egyidejűleg szélesíteni a népi demokrácia tömegbázisát, érdekeltté tenni az összes dolgozó osztályokat a proletárdiktatúráért vívott harcban. Az MKP III. kongresszusa ezzel kapcsolatban megállapította: „A népi demokrácia többek között arra is való, hogy azokat a társadalmi rétegeket, amelyek a munkásság szövetségesei a demokráciában, lassan, türelmes munkával meggyőzzük arról, hogy a szocializmus az ő érdekük is” [56].

Ez a megállapítás vonatkozik az ifjúságra is. Annál is inkább, mert „az ifjúságért folyó harc még nem dőlt el”. Az ifjúság demokratikus szervezetei a reakció elleni politikai küzdelemben erősödtek, fejlődésük egészséges irányban halad. A fiatalság öntudatosabb része tevékeny részese a baloldali erők küzdelmének. *Non György*, a MADISZ főtitkára jogos optimizmussal mondja az MKP III. kongresszusán: „A kommunista párt nevelőmunkájának segítése, harca ezen a fronton is a demokrácia javára dönti majd el a küzdelmet” [57]. A fejlődés azonban 1946 őszén mértékében nem olyan, mint amit a népi demokratikus forradalom előrehaladásának üteme

megkíván. A fiatalság többsége — a reakciós ifjúsági szervezetek gyengülésének és befolyása csökkenésének ellenére is — szervezetlen, és távol tartja magát a politikai harcoktól. Ennek okait vizsgálva az MKP ifjúsági titkársága megállapította, hogy a fiatalság gazdasági helyzete a stabilizáció óta javult, „de az ifjúság még ma is egyik legelhanyagoltabb rétege a társadalomnak” [58]. A demokratikus pártok küzdelmének előterében az osztályharc nagy kérdései álltak. „Ha az ifjúsági kérdés felmerült — írja Révai József —, akkor túlnyomóan mint pártpolitikai probléma merült fel, a pártok versengtek az ifjúságért, ahelyett, hogy a demokrácia segített volna rajta” [59]. Az ifjúság birkózott, de megbirkózni nem tudott a maga sajátos szociális és kulturális problémáival. A baloldali erők politikai és gazdasági sikereinek hatására „az ifjúsági tömegek mélyén megindult az erjedés” — szögezi le az ifjúsági titkárság fent idézett elemzése. A polarizáció azonban lassú, és nem sikerült még annak határozott baloldali irányt adni. A reakciós erőknek az ifjúságra gyakorolt szervezeti befolyása gyengült, de ifjúsági szervezeteinek ideológiája és politikája valójában még nem volt szétzúzva, sőt 1946 őszén a reakciós erők az ifjúság körében is újabb támadásba kezdtek.

Megkezdődött a feloszlott klerikális ifjúsági szervezetek regenerálódása, illetve újjászerveződése. Augusztusban megalakult a Katolikus Parasztifjak Szövetsége (KAPSZ), és létrejöttek az Actio Catolica helyi ifjúsági csoportjai is. Az újjáalakult egyházi ifjúsági szervezetek több községben a feloszlott KALOT programjának szellemében folytatták tovább tevékenységüket. Feltételezhető, hogy a *mezőtárkányi* és a *gyöngyössolymosi* Nemzeti Bizottságok is ezért rendelték el a KAPSZ helyi szervezeteinek feloszlatását [60]. A Kiszgazdapárt egyes helyeken védelmezte a reakciós tevékenységet folytató egyházi ifjúsági egyesületeket. *Gyöngyössolymoson* például a feloszlítás ellen foglalt állást [61].

Jobbratolódás következett be a Független Ifjúsági Szövetségben is. Korábbi vezetőik, akiket 1946 tavaszán, illetve nyarán a baloldali erők követelésére leváltottak, most ismét előtérbe kerültek. Ezért az MKP megyei Bizottsága 1946 októberi ülésén ismét hangsúlyozza, hogy „az eddigieknél is fokozottabban kell a pártonkívüli ifjúsági tömegek megnyeréséért harcolni”. Ezt elsősorban „a MADISZ tömegbefolyásának növelésével kell elérni”, de erősíteni kell a demokratikus erőket a többi ifjúsági szervezetekben is. Felhívja a pártszervezetek figyelmét, segítsék a jobboldali vezetés alatt álló ifjúsági szervezetekben kialakuló baloldali csoportok megerősödését [62].

1946. október 9—13. között ülésezett a MADISZ II. kongresszusa. A tanácskozás összegezte az eddig megtett út eredményeit, negatívumait, reálisan elemezte az ifjúság szociális és politikai helyzetét és meghatározta a MADISZ politikai célkitűzéseit: „Egységes magyar ifjúsággal a népi demokráciáért!” [63] A tanácskozás előrelépést jelentett az I. kongresszushoz képest. Az elfogadott dokumentumok tanulmányozása alapján megállapítható, hogy a MADISZ vezetői hasznosították a mozgalom közel kétéves tapasztalatait. A II. kongresszus legnagyobb érdeme az a felismerés volt, hogy következetesebben kell harcolni az ifjúság anyagi és kulturális érdekeiért és ezen keresztül megnyerni a népi demokratikus forradalom tá-

mogatására. Az elfogadott program követelte az ifjúság minden rétege anyagi, szociális és kulturális helyzetének megjavítását. Így, többek között: a) az ifjúság munkanélküliségének megszüntetését, jó szakmai kiképzést és biztos megélhetést a munkásfiataloknak, otthont, iskolát, emberi bánásmódot és megélhetést a tanoncoknak; b) a parasztifjúságnak megfelelő munkaalkalmakat, mezőgazdasági és ipari szakképzést, valamint középiskolai és egyetemi továbbtanulás biztosítását, a házasulandó fiataloknak állami támogatást, önálló gazdaságuk és lakásépítési gondjaik megoldására; c) a dolgozók tehetséges gyermekei közép- és főiskolai tanulmányainak megkönnyítését, az egységes tantervek és haladó szellemű tankönyvek kiadását, továbbá igazságos, progresszív tandíj bevezetését, ösztöndíjat és tanmentességet a szegénysorsú tanulók számára [64].

A kongresszus ezzel az ifjúság igazi problémáira irányította a figyelmet, de a program arra is alkalmas volt, hogy a megvalósításukért folyó harcot a MADISZ tömegbefolyásának növelésére is felhasználják.

A MADISZ nemcsak követeléseit terjesztette a társadalom elé, hanem az ifjúság öntevékenységre építve felajánlotta a fiatalság segítségét is. A II. kongresszust követően a MADISZ javaslatára a MIOT mozgalmat hirdetett az 1848—49-es szabadságharc 100. évfordulójának megünneplésére, „1848 szellemében a jobb magyar jövőért!” címmel. A „48-as ifjúsági mozgalom” célja a következő volt: a) fiatalság minél nagyobb tömegeit mozgósítani a centenáriumi gondolat jegyében, a hároméves terv célkitűzéseinek megvalósítására; b) közös politikai és munkaakciókkal szorosabbá tenni a demokratikus ifjúsági szervezetek és mozgalmak közötti együttműködést, ezzel „megteremteni egy új ifjúsági egység szervezeti alapjait” [65].

Itt tehát a kommunista párt ifjúságpolitikai céljainak realizálásáról van szó. A 48-as mozgalomnak tulajdonképpen a transzmisszió szerepét kell betöltenie az MKP és a széles ifjúsági tömegek között. Közvetítője a kommunista párt politikájának. Ugyanakkor lehetőséget biztosít arra, hogy közelebb kerüljenek a kommunista és nem kommunista fiatalok politikailag is egymáshoz, és így kovácsolódjék a különböző pártállású, politikai és világnézetű ifjak között a rég óhajtott egység gondolata.

A MIOT határozata alapján 1947. február 27-én létrehozták a megyei 48-as ifjúsági bizottságot is. A demokratikus pártok és ifjúsági szervezetek megbízottain kívül képviselve volt a bizottságban a középiskolák, a jogakadémia ifjúsága és tanári kara is [66].

A 48-as ifjúsági bizottság kiáltványban fordul a helyi ifjúsághoz és a megye társadalmához: „Nekünk, fiataloknak az elsők között kell lennünk a hazánkon ütött sebek eltüntetésénél. A munkából valamennyiünknek ki kell venni részünket, mert nekünk épül az ország.” Elismeréssel szól a munkásságnak az újjáépítés terén végzett áldozatos munkájáról, és hívó szóval fordul a megye valamennyi ifjúsági szervezetéhez, minden iskola ifjúságához, hogy tettekkel fejezze ki szolidaritását a munkásosztállyal, és kapcsolódjon bele a 48-as centenárium előkészítésébe. „Szavak helyett cselekedetekkel ünnepeljünk!” Felhívja az ifjúsági szervezeteket, a fiatalokat, dolgozzák ki egyéves munkaprogramjukat. Építsenek utakat, hidakat, hozzák rendbe a megrongálódott iskolákat, kultúrotthonokat, ültessenek gyümölcsfákat stb. Öntevékenyen is fejlesszék az ifjúság művelődését és

testedzését, építsenek sportpályákat és játszótereket, tegyék szebbé, kulturáltabbá környezetüket. A kiáltvány felhívással fordul a Nemzeti Bizottságokhoz, a hatóságokhoz, a pártok vezetőségeihez, az iskolaigazgatókhoz és a pedagógusokhoz, hogy álljanak az ifjúság mellé, és támogassák kezdeményezéseit [67]. A felhívást követően hamarosan létrejöttek a helyi 48-as bizottságok is, és ezzel kezdetét vette a felszabadulás utáni eddigi időszaknak az ifjúság legszélesebb tömegeire kiterjedő tömegmozgalma.

1947. március 15-ét a megye fiatalsága már a centenárium szellemében ünnepelte meg. A demokratikus ifjúsági szervezetek rendezték meg az ünnepi felvonulásokat, a politikai demonstrációkat, sport- és kulturális műsorokat, bekapcsolva az akcióba a többi egyesületeket és az iskolákat is. A gazdag programot nyújtó ünnepségeken a fiatalság mellett nagy számban vett részt a felnőtt lakosság is [68].

A demokratikus ifjúsági mozgalom fejlődésére a belpolitikai helyzet alakulása is hatással volt. A kommunista párt a baloldali erőkre támaszkodva 1946 őszétől fokozatosan számolta fel a népellenes erőket. A *Nagy Ferenc* által irányított összeesküvés leleplezése 1947 tavaszán sok jobboldali befolyás alatt álló fiatalnak nyitotta fel a szemét, megkönnyítette a politikai felvilágosításukat, és meggyorsult az addig passzív ifjúsági tömegek politikai aktivizálódása is. Ez tükröződik abban az eleven és pezsgő mozgalmi tevékenységben, amely a centenáriumi évforduló előkészítése kapcsán 1947-ben a megye ifjúságának különböző rétegeiben kibontakozott.

A 48-as ifjúsági bizottságok égisze alatt kibontakozó akciókba minden demokratikus ifjúsági szervezet, a fiatalság minden rétege bekapcsolódott. A sokrétű és hasznos társadalmi tevékenység és önálló kezdeményezések közül legjelentősebbek a kommunális jellegű objektumok: hidak, utak, iskolák, kultúrházak építésében és újjáépítésében való részvétel. Hozzávetőleges adatok szerint a megye ifjúsága 1947-ben mintegy százezer munkórával járult hozzá az újjáépítés programjának megvalósításához [69]. Nem célunk a teljesítmények részletezése. Illusztrálásként csupán néhány példát említünk meg. A *gyöngyöshalászi* MADISZ-fiatalok rohammunkával újjáépítették a község megrongálódott iskoláját, s a lakossággal együttműködve új kultúrházat építettek. Fejlesztették belső szervezeti életüket, jól működő színjátszócsoporthoz alakítottak, amellyel részt vettek a 48-as kultúrversenyen. Előadássorozatot tartottak az 1848–49-es forradalom és szabadságharc eseményeiről. A lányok részére szabás-varrás tanfolyamot rendeztek. A *mezőtárkányi* fiatalság rendbe hozta a község útjait, fásítással, parkosítással szépítették falujukat. Rendbe hozták a sportpályát, elvégezték a hadiözvegyek és hadifoglyok hozzátartozóinak mezőgazdasági munkáját. *Egerszalókon* az ifjúsági székház, a kultúrotthon renoválása, valamint sportpályaépítés mellett a templom újjáépítéséhez is felajánlották segítségüket [70].

Fellendült az ifjúság kulturális és sportmozgalma is. A 48-as kultúrversenyen az ifjúsági szervezetek többsége részt vett. 1947 június első vasárnapján 14 helységben rendeztek körzeti méretű „ifjúsági egységvetet”, ahol a különböző ifjúsági szervezetek öntevékeny művészeti csoportjai is

felléptek [71]. Az országos mezítlás labdarúgó-bajnokság tavaszi és őszi fordulóján 43 ifjúsági szervezet sportoló fiataljai versengtek [72].

A 48-as ifjúsági mozgalom keretében végzett tevékenység növelte a MADISZ politikai tekintélyét. Az MKP megyei Bizottsága 1947 júniusi jelentése megállapítja: „A MADISZ munkájában érezhető fejlődés van” [73]. Az év első felében újabb szervezetek jöttek létre. *Egerben* a FÉKOSZ (Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetsége helyi csoportja) Mária utcai székházában létrehozták a „Dózsa MADISZ”-t, amely a szegényparaszt-fiatalok politikai nevelését és érdekvédelmét tartotta legfontosabb feladatának. A MADISZ tagjai 1947-ben egy ifjúsági mezőgazdasági termelőszövetkezetet alakítottak, amely a szegényparaszt fiatalok egy csoportjának anyagi helyzetét jelentősen javította [74]. Új MADISZ-szervezetek jöttek létre illetve újjáalakultak az ifjúsági szervezetek *Szücsiben, Mátraderecskén, Markazon, Dorogházán és Bükkszéken* is [75]. Egyes források szerint az ifjúsági szervezetekben a tavaszi és nyári mezőgazdasági munkák idején sem szünetelt a mozgalmi élet. Az alispán augusztusi jelentésében pl. azt írja, hogy a MADISZ-szervezetek „szép egyesületi és kulturális tevékenységet folytatnak” [76].

A 48-as mozgalom a tanulóifjúságot is kimozdította a demokratikus fejlődéssel szembeni passzivitásból. A diákságnak a népi demokratikus fejlődéssel szimpatizáló csoportjai programokat dolgoztak ki, amelyekben egyebek között olyan pontokat találunk, mint az 1848-as hagyományok felkutatása, a 48-as emlékművek felállításában való segédkezés, a várctsi közmunkákban való részvétel, helyi tanulmányi pályázatok kiírása, tanulmányi verseny stb. [77]. A kommunista párt tudatosan törekedett arra, hogy a 48-as hagyományok ápolása a demokratikus diákok tömörítését eredményezze. A mozgalom ezenkívül arra is alkalmas volt, hogy fórumot teremtsenek a tanulóifjúság számára. Ezt a célt szolgálta a középiskolások 48-as bizottságainak 1947 májusában megrendezett országos konferenciája. A konferencián elfogadott határozat a 48-as eszmék jegyében a tanulóifjúság demokratikus nevelését tűzte alapvető céljául. Hangsúlyozta a diákság felelősségét a társadalmi átalakulásért folyó harcban: „A középiskolás diákság érzi azt a felelősséget, ami a demokratikus átalakulás, a hároméves terv, az ország újjáépítéséből reá hárul és kész mindezen feladatokat legjobb tudása szerint betölteni” [78].

A diákkonferencia megfelelő politikai hangulatot teremtett ahhoz, hogy a 48-as mozgalom keretében meggyorsuljon a demokratikus diákok tömörülése. Megkezdődött a még erős bázissal rendelkező reakciós erők fokozatos visszaszorítása és a kommunista vezetés alatt álló egységes középiskolás rétegszervezet létrehozásához szükséges politikai feltételek megteremtődése. A kommunista párt *egri* és *gyöngyösi* szervezetei mellett már korábban kialakultak a kommunista diákok kisebb csoportjai. 1947-ig azonban nem sikerült a baloldal erőinek a középiskolákban jelentősebb politikai bázist kiépíteni. A baloldali erők a népi kollégiumok létrejötte után az öntudatosabb munkás- és szegényparaszt származású tanulókra támaszkodva igyekeztek fokozatosan növelni politikai befolyásukat. Jó hatással volt erre, hogy az MKP szervezetei tevőlegesen segítették a népi kollégiumok szociális és élelmezési gondjainak megoldását, a működésük-

höz szükséges feltételek előteremtését [79]. Törődött a tanulóifjúság érdekvédelmével a MADISZ is. Az *egri* MADISZ-szervezet pl. 1947 tavaszán felmérést végzett a középiskolás diákság szociális viszonyairól. A Nemzeti Bizottsághoz intézett beadványban kimutatta, hogy több mint 400 középiskolás diák küzd súlyos anyagi gondokkal. Ezek számára a tanuláshoz szükséges elemi feltételek sincsenek biztosítva. A NB megvizsgálta az előterjesztést is és intézkedéseket hozott a legszegényebb tanulók segélyezésére, valamint elhatározta egy 3000 kötetes kölcsönkönyvtár felállítását [80].

Közben a forradalmi erők folytatták harcukat a jobboldali erőkkel. Az ellenforradalmi összeesküvés leleplezése, a kispapártyai reakció szétverése a reakciós blokk széthullásához vezetett. A politikai erőviszonyok alakulásában bekövetkezett változások új országgyűlési választások kiírását tették szükségessé. Az 1947. augusztus 31-én megtartott választások a népi demokratikus erőknek, elsősorban a Magyar Kommunista Pártnak a győzelmét eredményezték. Heves megyében a koalíciós pártokra szavazott a választók 72 százaléka, ezen belül a Baloldali Blokk pártjai 61 százalékot kaptak és a Magyar Kommunista Pártra adta szavazatát a választók 26 százaléka. A kommunista párt befolyása az 1945-ös választástól eltelt időszakban jelentős mértékben megnőtt a megye lakossága körében, s az országos arányokhoz (22,2 százalék) viszonyítva is komoly győzelmet aratott. Ugyanakkor a nagyrészt kispolgári beállítottságú városokra a kommunista párt befolyása még mindig nem terjedt ki kellő mértékben. *Gyöngyösön* 22 százalék, *Hatvanban* 17 százalék, *Egerben*, a megye székhelyén mindössze 15 százalék szavazatot kapott a kommunista párt. A kommunista pártra és a Baloldali Blokkra szavazott az ipari és földművelők, valamint a kisbirtokosok döntő többsége. Míg a városi kispolgárság és helyenként a birtokos parasztság a klerikális körök által támogatott Demokrata Néppártra adta szavazatát (*Egerben* 53, *Gyöngyösön* 47. a hevesi járásban 52 százalék) [81]. Mindebből kitűnik, hogy bár a választáson a szavazóknak közel háromnegyed része igent mondott a népi demokratikus fejlődésre, a választóknak egy nem lebecsülendő százaléka tudatosan vagy öntudatlanul szemben állt a Magyar Kommunista Párt által javasolt célkitűzésekkel. Az adatok tehát mutatják, hogy a baloldal erőinek — benne a demokratikus ifjúsági szervezeteknek is — a reakció befolyása alatt álló tömegek megnyeréséért még további kemény harcot kell folytatni.

A választások után megindult a reakció erőteljesebb kiszorítása a hatalmi pozíciókból és meggyorsult az ország szocialista átalakulása. Az ifjúsági mozgalomban is fokozódott a harc a jobboldali erők elszigeteléséért.

1947 őszén bomlási folyamat kezdődött meg a Független Ifjúsági Szövetség szervezeteiben. Ennek oka a FISZ vezetőségének jobboldali politikája, amely a választás időszakában megnyilvánult. A reakció a FISZ-t mint legális lehetőséget igyekezett politikai fórumként felhasználni. A kispapárt választási veresége után a FISZ jobboldali vezetői szembekerültek saját szervezetük demokratikusan gondolkodó tagjaival és fokozatosan veszítették el befolyásukat. Október közepén megyei konferenciát hívtak össze azzal a céllal, hogy „rendezzék a FISZ sorait, megakadályozzák

a szervezetek széthullását". Ezt azonban nem sikerült elérni. 1947—48 telén fokozatosan esnek szét a FISZ szervezetei [82].

A szociáldemokrata párt az 1947-es országgyűlési választásokon a vártnál gyengébb eredményeket ért el. Ezért a párt jobboldala a munkásegység-politikát, a baloldalt tette felelőssé, és kampányt szerveztek a baloldali vezetők félreállítására. Ez a helyzet megzavarta az ifjúsági akcióegység politikát egyébként magáévá tevő SZIM megyei vezetőségét is. A SZIM központjának jobboldali vezetősége arra számítva, hogy az erősödő baloldalra csapást tud mérni, 1947 novemberére összehívta a SZIM kongresszusát. Arra számítottak, hogy politikájuk támogatására megnyerik a vidéki küldöttek többségét. A SZIM hivatalos megyei vezetésének ingadozó magatartása miatt fennállt a veszélye annak, hogy a kongresszust előkészítő választások során a jobboldali politikát támogató küldötteket jelölnek a kongresszusra. A kommunista párt ifjúsági bizottsága felhívta a figyelmet erre a veszélyre. Hangsúlyozta, hogy a vezetőség következtelensége árt a SZIM és a többi demokratikus ifjúsági szervezet közötti akcióegység politikának és a jobboldalnak kedvez. Végül sikerült elérni, hogy az alapszervezetek többségében a munkásegység-politikát támogató fiatalokat küldjenek a kongresszusra [83]. A szociáldemokrata jobboldal nem tudta tervét megvalósítani. A párt és az ifjúsági szervezet baloldali erői a *budapesti* munkásfiatalokra támaszkodva visszaverték a kongresszuson a jobboldal támadását.

Az SZDP jobboldali vezetőinek politikája kiábrándulást váltott ki a tisztábban láto SZIM-tagok körében, s emiatt a párt Heves megyei ifjúsági szervezetében is a bomlás jelei mutatkoztak. Ez kifejeződött egyrészt a taglétszám csökkenésében [84], másrészt a SZIM-szervezeteknek a MADISZ-szal és a SZIT-tel való még szorosabb együttműködésre irányuló törekvésében. Az SZDP megyei Bizottsága 1947 szeptember végi ülésén a SZIM megyei titkára a párt „hathatósabb segítségét” kérte, a „válság leküzdésére”. Hogy hogyan akarta a SZIM megyei vezetése a „válságot” leküzdöni, nem tudjuk. Valószínűnek látszik viszont, hogy a SZIM tagjainak körében gyorsabban érett az egyesülés gondolata, a megyei vezetés elmaradt saját tömegeitől [85].

A Népi Ifjúsági Szövetség megyei vezetősége és alapszervezetei következetesen képviselték és valósították meg az akcióegység politikát. A MADISZ és a NISZ közötti együttműködés 1947 végére tovább erősödik. A két szervezet közötti barátság fejlődése jó alapot nyújtott a parasztifjúság egyseges szervezetének előkészítésében is.

A forradalmi fejlődés gyorsulása, a demokratikus forradalom átfejlődése szocialista forradalomba, magával hozta a különböző ifjúsági szervezetek tagságának politikai fejlődését és eszmei közeledését. A pártok ifjúsági szervezeteiben is mindinkább tért hódított az a felismerés, hogy az ifjúsági egység megteremtését nem szabad sokáig halogatni. November végén a MADISZ és a pártok ifjúsági szervezeteinek megyei Összekötő Bizottsága elvi állásfoglalásában leszögezte: „A fiatalság teljes részvétele a népi demokratikus átalakulásban az ifjúsági egység megteremtésével lehetséges” [86]. Ez a felismerés természetesen nem egy csapásra ment végbe, hanem hosszadalmas előkészítő tömegküzdelmekben és a közös akciók

egész sorozatában alakult ki. Miközben folyt a harc a MADISZ, a SZIT és a különböző ifjúsági szervezetek gyakorlati együttműködésének megvalósításáért, az akcióegységért, fokozatosan sikerült az utóbbiakban kiszorítani és legyőzni a jobboldali erőket. Nagy jelentőségű volt ebben a folyamatban az az eszmei-politikai támogatás, és baráti segítség, amelyet a kommunista párt, a kommunista fiatalok a különböző ifjúsági szervezetekben levő baloldali csoportok megerősödéséhez és túlsúlyra jutásához nyújtottak.

1947—48 fordulójára tehát megérlelődtek annak feltételei, hogy a kommunista párt most már magasabb eszmei-politikai szinten, újra napi-rendre tűzze az egységes ifjúsági szervezet megvalósítását. A párt ifjúsági politikájának az volt az alapvető célja, hogy a fiatalság szocialista neveléséhez megteremtse a leghatékonyabb kereteket, s ezáltal biztosítsa az ifjúság széles rétegeinek aktív részvételét a kibontakozó szocialista forradalomban. Az adott fejlődési szakaszban az ifjúság rétegenkénti szervezése lehetett erre alkalmas. Olyan rétegszervezetek megteremtése volt a feladat, amelyek széles tömegbázissal rendelkeztek és politikájukban a kommunista vezetés érvényesül.

Az egységes rétegszervezetek megalakításának közvetlen szervezeti, politikai előkészítése 1948 januárjában megkezdődött. A MIOT határozata alapján a MADISZ és a pártok ifjúsági szervezeteinek megyei vezetőségei január 11-től 17-ig egyhetes tanfolyamot tartottak a MADISZ, a SZIM, a SZIT, a NISZ és a FISZ még működő szervezeteinek vezetői és aktivistái részére. A tanfolyamon megbeszélték a megalakítandó egységes szervezetek céljait, feladatait, programját és az átszervezéssel kapcsolatos gyakorlati tennivalókat [87]. A szervező munka irányítására az ifjúsági szervezetek megyei titkáraiból szervező bizottságot hoztak létre [88]. Ebben a helyzetben érte a megye ifjúsági szervezeteit, a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt ifjúsági bizottságainak 1948. március 1-i közös határozata a Magyar Ifjúság Népi Szövetségének (MINSZ) megalakításáról, a működő ifjúsági szervezetek átszervezéséről, illetve egységes rétegszervezetek kialakulásáról [89]. A határozat alapján *Gyöngyösön* és *Hatvanban* a MADISZ és a SZIM munkásfiataljai csatlakoztak a már korábban létrejött SZIT-hez és az üzemekben is hozzáfogtak a munkásifjúság egységes szervezetének megalakításához. *Egerben* a februárban létrejött szakmaközi SZIT-csoportra építve megalakult az *egri* területi SZIT-szervezet, amelyhez csatlakozott a Szociáldemokrata Párt ifjúsági csoportja és a jobboldali vezetőktől megtisztított, zömmel ipáros és kereskedő fiatalokból álló „Bornemissza Gergely” Cserkészcsapat is [90].

A MADISZ és a pártok ifjúsági szervezeteinek egyesülésével, valamint a szervezeten kívül álló parasztfiatalok bevonásával megkezdődött az Egységes Parasztifjúság Országos Szövetsége (EPOSZ) helyi szervezeteinek létrehozása. Az 1948. március 16-án *Budapesten* megtartott I. EPOSZ-kongresszuson a megye parasztifjúságát képviselő 70 küldött közül sokan a már működő új rétegszervezet képviselőjeként vettek részt [91].

Az 1947 októberében központilag megalakult Magyar Diákok Nemzeti Szövetsége (Diákszövetség) [92] helyi szervezeteinek életre hívása 1948 tavaszán vette kezdetét. „Az egyházi iskolák túlsúlya és a reakciós erők teljes befolyása miatt az új ifjúsági szervezet megteremtése, szervezeti ki-

építése az előbbieknél lényegesen nehezebb. Ezért ennek kifejtésére a következő fejezetben visszatérünk. 1948 júniusában az *egri* joghallgatók köre kimondta csatlakozását az új tartalommal csak most induló Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetségéhez (MEESZ). Ezzel az érseki Jogakadémián is sikerült a felszabadulás óta először a kommunista pártnak az ifjúság körében politikai befolyáshoz jutni [93].

Az ifjúsági rétegszervezetek munkájának egységes irányítása céljából 1948. március 22-én létrejött a Magyar Ifjúság Népi Szövetsége. A MINSZ megalakulásával sikerült létrehozni a magyar ifjúság egységes szervezetét. A proletárdiktatúra győzelmével egyidőben tehát megvalósult a magyar ifjúság rétegszervezetekre épült, demokratikus egysége. A munkásosztály eszmei-politikai célkitűzéseit valló és kommunista vezetéssel működő MINSZ-re új feladatok megoldása várt.

FORRÁSOK

- [1] MPA. 1946. I. 36—37/15. Az MKP 1946. február 17. megyei pártértekezletének jegyzőkönyve.
- [2] Uo.
- [3] Uo.
- [4] PTI Arch. 1946. 274—17/59. Hm. ifj. titkárság jelentése.
- [5] Gyöngyösi Néplap, 1946. március 3. sz.
- [6] A magyar forradalmi munkásmozgalom története, III. kötet, 99—104. old.
- [7] Erre vonatkozóan lásd részletesebben: Non György: A MADISZ tevékenységének néhány időszerű kérdése. Eleven erő... 114. old.
- [8] „Felhívás a Magyar Ifjúsághoz!” Ifjúság, 1946. március 4. sz.
- [9] PTI Arch. 1946. 18/6. 2/2—6—1. Hm. ifj. titkárság jelentése az ifjúság politikai helyzetéről, az MKP ifjúsági politikájáról. 1946. április.
- [10] PTI Arch. 1946. 274—17/59. Hm. ifj. titk. április havi jelentése.
- [11] Dr. Nagy József: I. m. 76. old.
- [12] A fentiekre vonatkozóan lásd: MPA 1946. 34—36/4. Az MKP 1946. III. 10-i megyei választmányi ülésének jegyzőkönyve.
- [13] Vargóczky Gyula írásos visszaemlékezése...
- [14] Egri Barázda, 1946. március 17. sz. — Vargóczky Gyula visszaemlékezése..
- [15] EAL. 1946. B/4. NB jegyzőkönyvek.
- [16] Vargóczky Gyula írásos visszaemlékezése.
- [17] PTI Arch. 1946. 274—17/59. HM. ifj. titk. 1946. május 4-i jelentése.
- [18] PTI Arch. 1946. 274—17/59. Hm. ifj. titk. májusi jelentése. — MPA. 1946. 4. V. 9.
- [19] Egri Barázda, 1946. április 13. sz. A konferencián megjelent és ugyancsak beszédet mondott Keszthelyi Ferenc, a Kongregáció titkára, valamint Sánta László az iparosok és kereskedők kongregációjának prefektusa is.
- [20] MPA. 1946. 16. F. 34—35/4. Az MKP 1946. május 22. megyei választmányi ülésének jegyzőkönyve.
- [21] MPA. 1946. 16. F. 34—35/4. MPB ülésének jegyzőkönyve.
- [22] Lásd: MPA. 1946. 48. 24—10/10. A nyilatkozatot aláírták: a MADISZ, a SZIT, a SZIM és a NISZ.
- [23] MPA. 1946. 16. F. 34—35/4. Az MKP 1946. május 22-i megyei választmányi ülésének jegyzőkönyve.
- [24] Szemes István és Gál Imre írásos visszaemlékezése...
- [25] Ifjúság, 1946. június 21. sz.
- [26] Szemes István és Gál Imre írásos visszaemlékezése...
- [27] A feloszlató rendeletet lásd: Magyar Közlöny, 1946. július 20., 23. sz.
- [28] A SZIT-csoportok szervezése Budapest felszabadulása után már megkezdődött. De első kongresszusát csak 1946 márciusában tartották meg.
- [29] MPA. 1946. 5/II. 17. — Gyöngyösi Barátság, 1946. február 28. sz.

- [30] Bányi László visszaemlékezése...
- [31] PTI Arch. 1946. 274—19/59. Hm. ifj. titk. 1946. februári jelentése.
- [32] Gyöngyösi Barátság, 1946. május 23. sz.
- [33] PTI Arch. 1946. 274—17/59. MADISZ m. titk. május havi jelentése. — Gál Imre írásos visszaemlékezése...
- [34] Magyar Munkásmozgalmi Múzeum Dokumentumtára, 62. 799. sz. Lukács Alfréd emléklapjának fotómásolata.
- [35] Heves Népe, 1946. december 1. sz.
- [36] A magyar forradalmi munkásmozgalom története, III. kötet, 117—118. old.
- [37] Uo. 121. old.
- [38] Lásd az egri középiskolák 1945/46-os évkönyveit.
- [39] EAL. A/7/1945. BV-iratok.
- [40] Igazság, 1946. augusztus 28. sz.
- [41] Igazság, 1946. szeptember 15. sz.
- [42] EAL. 1946. XVII—31. NB-levelek. — Heves Népe, 1946. december 1., 8. sz.
- [43] EAL. 1946. XVII—41. — XVII. 47. NB-levelek.
- [44] EAL. 1946. XVII—55. NB-levelek.
- [45] EAL. 1947/62. Népi kollégiumi iratok. 165.
- [46] Egri Barázda, 1947. február 9. sz.
- [47] A hatvani Állami Bajza József Gimnázium Évkönyve az 1946—47-es iskolai évről.
- [48] A gyöngyösi Állami Koháry István Gimnázium Évkönyve az 1946—47. iskolai évről.
- [49] EAL. 1947/C. 1. NB-levelek.
- [50] PTI 247—17/59. Hm. ifj. titk. 1947. márciusi jelentése. — MPA. 1946/1. III. 31.
- [51] PTI Arch. 274—18/3. Az ifjúsági titkárság 1945. okt. 24. ülésének jegyzőkönyve.
- [52] Uo.
- [53] MPA. 1947/10. IV. 6. Jelentés az úttörőmozgalom szervezésének helyzetéről.
- [54] Uo.
- [55] Kovács András írásos visszaemlékezése...
- [56] A Népi demokrácia útja. Szikra Kiadó, 1946. 130. old.
- [57] Uo. — Non György, a MADISZ főtitkárának felszólalása az MKP III. kongresszusán.
- [58] PTI. 1946. 18/6—6. Az ifj. titkárság 1946. 3/3 évre szóló 3 hónapos munkatervének helyzetelemzése.
- [59] Révai József: „Demokratikus Ifjúság” Szabad Nép, 1946. október 13. sz.
- [60] EAL. XVII. 26. — XVII.—43. NB-levelek.
- [61] Uo.
- [62] MPA. 1946. 12/X. MPB jegyzőkönyve.
- [63] A MADISZ programtervezete. Ifjúság, 1946. október 10. sz.
- [64] Uo.
- [65] PTI. 1947. 274—18/8. Az MKP ifjúsági bizottságának jelentése az ifjúság politikai helyzetéről. 1947. január.
- [66] MPA. 8/1947. III. 1. — EAL. 2315. Levéltári letétek. A bizottság elnöke dr. Barta István alispán, titkára Péter Géza, a MADISZ m. titkára. A titkári funkciót 1948-ban Horváth Nándor, az MKP megyei ifj. titkára látta el.
- [67] Igazság, 1947. március 16. sz.
- [68] MPA. 1947/62. III. 28. — EAL. 1947. C/1. NB-levelezés. — A források szerint Egerben 5—6000, Gyöngyösön és Hatvanban ugyancsak több ezer résztvevője volt az ünnepségeknek.
- [69] PTI. Arch. 1947—17/59. A Hm. ifj. titk. 1947. évi jelentései. — MPA. 1947/10. A MADISZ m. titk. jelentései, valamint; EAL. 23/15., a 48-as ifjúsági bizottság iratai.
- [70] MPA. 1947/10/VI. 6. — PTI. 1947. 17/59. Hm. ifj. titk. jelentése. „Negyvennyolctól — negyvennyolcig”. NINSZ. Bp. 1948.
- [71] MPA. 1947/14. MPB-jelentés.
- [72] EAL. 2315. A 48-as ifj. biz. iratai.
- [73] MPA. 1947. 9/VI—7.
- [74] MPA. 1947. 4—3.
- [75] MPA. 1947. 8/11.
- [76] EAL. 1947. 6—VIII/22.

- [77] Eger, Gyöngyös, Hatvan középiskoláinak Évkönyvei az 1947—48-as iskolai évről.
- [78] Az MSZMP Csongrád megyei Bizottságának Archívuma (továbbiakban: CSMPA). Saját gyűjtésem.
- [79] Mucsi Sándor, az MKP volt Eger városi titkárának visszaemlékezése. (Saját gyűjtésem.)
- [80] EAL. 1947. C/1. NB-levelek.
- [81] Dr. Nagy József: I. m. 76—77. old.
- [82] MPA. 1947. 21—X—27.
- [83] PTI Arch. 1947. 22—16/2. IX. csop.
- [84] PTI Arch. 1947. 274—10/35. A SZIM megyei titkár 1947. decemberi jelentése.
- [85] MPA. 1947. 55/IX—22. Horváth Nándor is ezt erősíti meg visszaemlékezésében.
- [86] PTI Arch. 1947. 274—17/59. A MADISZ m. titk. 1947. decemberi jelentése.
- [87] Heves megyei Néplap. 1948. január 18. sz.
- [88] PTI Arch. 274—17/59. Hm. Kom. Ifj. Biz. februári jelentése. A bizottság elnöke: Horváth Nándor, az MKP ifjúsági bizottságának m. titkára; tagjai: Bodnár András MADISZ m. titkár, Bányi László SZIM m. titkár, Nádasdi Gábor NISZ m. titkár, Illényi Elemér FISZ megyei titkár.
- [89] A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt ifjúsági Bizottságának határozata. Budapest, 1948. március 1. Ifjómunkás Vezető, 1948. II. évf. 3. sz. 75—76. old.
- [90] PTI Arch. 1948. 247—17/59. A Hm. ifj. biz. jelentése.
- [91] MPA. 1948/10./III—10.
- [92] Svéd László—Gál Lajos: I. m. 103. old.
- [93] Az Egri Állami Jogakadémia Évkönyve az 1948—49-es isk. évről.

DIE GRÜNDUNG DER LINKSEITIGEN JUGENDAKTIONSEINHEIT, DIE TEILNAHME DER JUGENDLICHEN AN DEM KAMPF UM DIE WEITERENTWICKLUNG DER VOLKSDEMOKRATIE

SÁNDOR NAGY

Die Abhandlung ist eine Fortsetzung der Arbeit „Die Geschichte der demokratischen Jugendbewegung im Bezirk Heves 1944—1950. „Der erste, bald der zweite Teil sind in den Bänden der wissenschaftlichen Mitteilungen der „Ho Si Minh” Pädagogischen Hochschule Eger (VII. 1969, VIII. 1970) erschienen. Die am Anfang 1946 entwickelten politischen Kämpfe überblickt, untersucht der Autor, welchen Einfluss der Gegenangriff der linkseitigen Kräfte auf die Jugend ausübt. Die Erfolge der linken Seite schaffen für die Entfaltung der Jugendvereinigung den Grund, welche Entfaltung auf der Aktionseinheit der revolutionären Gruppen der Jugend gebaut wird.

Mit dem Zurückdrängen des rechtseitigen Einflusses gelingt in verschiedenen Schichten der Jugend, besonders im Kreis der Bauern- und Schuljugend die Massenbasis der revolutionären Kräfte zu vergrößern. Dadurch werden die Bedingungen der Jugendeinheit schichtenweise verwirklicht.